

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดเกลาทางสังคมที่มีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนต้นแบบจังหวัดฉะเชิงเทรา การวิจัยเป็นการศึกษาเอกสารและการศึกษาภาคสนามซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Research) โดยใช้วิธีการศึกษา คือ การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) และการสังเกต (Observation)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่าในปีการศึกษา 2548-2550 มีเยาวชนในจังหวัดฉะเชิงเทราที่ได้รับรางวัลพระราชทานทั้งสิ้นจำนวน 7 คน ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ เยาวชนที่ได้รับรางวัลพระราชทานในปีการศึกษา 2548-2550 จำนวน 7 คนและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน เช่น พ่อแม่และญาติ ครู เพื่อนบ้านและเพื่อน จำนวน 70 คน ซึ่งเยาวชนที่ได้รับรางวัลพระราชทานดังกล่าว จำแนกตามปีการศึกษา ระดับการศึกษาและขนาดของโรงเรียนได้ดังนี้

1. นักเรียนรางวัลพระราชทานประจำปีการศึกษา 2548
 - 1.1 ระดับประถมศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง
 - 1.2 ระดับประถมศึกษา โรงเรียนขนาดใหญ่
 - 1.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขนาดใหญ่
2. นักเรียนรางวัลพระราชทานประจำปีการศึกษา 2549
 - 2.1 ระดับประถมศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก
 - 2.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขนาดเล็ก
 - 2.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขนาดกลาง
3. นักเรียนรางวัลพระราชทานประจำปีการศึกษา 2550
 - 3.1 ระดับประถมศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก

ขั้นตอนในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเอกสารและการศึกษาภาคสนาม เพื่อให้ทราบชีวิตด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนที่ผ่านกระบวนการจัดเกลาทางสังคมจากแหล่งสำคัญต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งมี

ขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

1. การวิเคราะห์เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การเตรียมเครื่องมือ
3. การศึกษาภาคสนาม
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. การนำเสนอข้อมูลงานวิจัย

รายละเอียดของการวิจัย 5 ขั้นตอน จำแนกรายละเอียดแต่ละขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดขั้นตอนดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสาร มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เข้าใจบริบท สภาพแวดล้อม และองค์ประกอบที่สำคัญต่าง ๆ ของเยาวชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องและส่งผลต่อความคิด ความเชื่อ พฤติกรรมและการกระทำต่าง ๆ ด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนสู่การเป็นเยาวชนต้นแบบ

- 1.2 แหล่งข้อมูลเอกสาร จาก 3 ประเภทหลัก คือ

1.2.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยศึกษาจากหนังสือ วารสาร รายงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

1.2.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยศึกษาจากเอกสารที่นำเสนอในลักษณะรายงานหรือบรรยายสรุปเชิงสังเคราะห์ผลการศึกษาวิจัยและข้อเขียนเชิงวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นที่ทำวิจัย พจนานุกรมคำศัพท์ทางวิชาการ (ศัพท์สังคมวิทยา) สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา หนังสือคู่มือการเขียนคุณนิพนธ์และคู่มือการทำวิจัยเชิงคุณภาพ (การวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา) และเอกสารประกอบการคัดเลือกเพื่อรับรางวัลพระราชทานของเยาวชน

1.2.3 แหล่งข้อมูลช่วยการสืบค้น จากดัชนีวารสาร หนังสือรวมบทคัดย่อของการวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ หนังสือบรรณานุกรมรวบรวมรายชื่อเอกสารและงานวิจัยหนังสือรวบรวมรายชื่อเครื่องมือวิจัย รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์สืบค้นจากฐานข้อมูลของห้องสมุดมหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน การขัดเลาทางสังคม และการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา (องอาจ นัยวัฒน์, 2549, หน้า 65-73)

1.3 การวิเคราะห์เอกสาร ได้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์สาระสำคัญ แนวความคิดและทฤษฎีพฤติกรรมและการกระทำต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การศึกษาระบวนการขัดเลาทางสังคมที่มีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนต้นแบบ

โดยสรุป การศึกษาเอกสารมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับชีวิตของเยาวชนต้นแบบ ทั้งความคิด ความเชื่อ พฤติกรรมและการกระทำต่าง ๆ ที่แสดงออก แหล่งข้อมูล ได้แก่

แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ แหล่งข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลช่วยการสืบค้น โดยการศึกษาโดยตรงจากหน่วยงาน และจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่น ใช้การสืบค้นข้อมูลด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น จากเอกสารตำราและสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และจากอินเทอร์เน็ต

2. การเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาภาคสนาม ซึ่งเครื่องมือสำคัญในการวิจัยนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ที่ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้งที่เป็นเยาวชนและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน เนื่องจากผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำ (Semi-structured or Guided Interview) ซึ่งมีการกำหนดคำถามหรือคำสำคัญ (Keywords) เป็นเครื่องชี้นำการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยเตรียมหัวข้อคำถามปลายเปิดที่มีคำสำคัญที่ต้องการและยืดหยุ่น ซึ่งคำถามหรือคำสำคัญจำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีดังนี้

2.1 สัมภาษณ์เยาวชน สัมภาษณ์ข้อมูลโดยจำแนกตามแหล่งสำคัญที่ทำหน้าที่จัดเกลาทางสังคมคือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา ชุมชนและสื่อมวลชน ประเด็นคำถาม หรือคำสำคัญที่ใช้สัมภาษณ์เยาวชน เช่น คุณธรรมและวิธีการปลูกฝังคุณธรรมที่เยาวชนได้รับจากแหล่งต่าง ๆ คุณธรรมและการปฏิบัติของบุคคลที่ถือเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชน รูปแบบการอบรมสั่งสอนและความรู้สึกของเยาวชนต่อการอบรมสั่งสอน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาและกิจกรรมในชุมชน สิ่งที่ได้เรียนรู้และกิจกรรมที่ทำร่วมกับเพื่อน หัวข้อหรือเรื่องที่เลือกอ่านจากนิตยสาร วารสาร หนังสือ หนังสือพิมพ์และประโยชน์หรือข้อคิดที่ได้จากการอ่าน รายการโทรทัศน์ เว็บไซต์ วิชิตูที่เลือกและประโยชน์หรือข้อคิดที่ได้จากการดูหรือการชม

2.2 สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน ประเด็นคำถามหรือคำสำคัญที่ใช้สัมภาษณ์ เช่น คุณธรรมและวิธีการปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชน คุณธรรมและการปฏิบัติที่ถือเป็นแบบอย่างที่ดีกับเยาวชน รูปแบบการอบรมสั่งสอนเยาวชน

3. การศึกษาภาคสนาม โดยการเก็บและรวบรวมข้อมูลกระบวนการจัดเกลาต่อคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนต้นแบบ ในสถานที่ต่าง ๆ ทั้งที่บ้าน สถานศึกษาและสถานที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เทคนิคต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เยาวชนและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน เพื่อทราบแนวคิด พฤติกรรมและการกระทำต่าง ๆ ของเยาวชนจากตัวเยาวชนเอง และจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งยืนยันความถี่ของการกระทำด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ทำการศึกษานั้น ๆ ได้ชัดเจนและช่วยให้ข้อมูลน่าเชื่อถือมากขึ้น โดยในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งผู้วิจัยได้ขออนุญาตบันทึกเสียง บันทึกภาพ เพื่อให้การเรียบเรียงข้อมูลถูกต้อง

3.2 การสังเกต (Observation) การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสังเกต 2 แบบ คือ

3.2.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยการเข้าร่วมกิจกรรมบางอย่างของเยาวชน เช่น การร่วมกิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น

3.2.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) โดยการสังเกตพฤติกรรมและการกระทำของเยาวชน ในสถานที่ต่าง ๆ ทั้งที่บ้าน สถานศึกษาและสถานที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน เป็นต้น (ทวีศักดิ์ นพเกษร, 2549, หน้า 77-84)

ในการศึกษาภาคสนาม ผู้วิจัยมีการตรวจสอบข้อมูลด้วยการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) คือ ตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยการตรวจสอบข้อมูลด้านเวลา สถานที่และบุคคลที่ต่างกันและได้ข้อมูลตรงกัน ด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) โดยการตรวจสอบข้อมูลจากผู้เก็บข้อมูลทั้งที่เป็นผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยที่ได้ข้อมูลและตีความข้อมูลตรงกัน และด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodology Triangulation) โดยการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) และการสังเกต (Observation) ซึ่งได้ข้อมูลตรงกัน (สุภางค์ จันทวานิช, 2549, หน้า 129-130)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4.2 วิเคราะห์คุณธรรมจริยธรรม 8 ประการ โดยใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ